

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

LEPPÄKORPI NETTA, MÄKELÄ VENLA

Lastenkoti Kaarisillan työn kehittä- minen

Menetelmäkansio ja esite

NSO21SP SOSIAALIALA
2024

TIIVISTELMÄ

Mäkelä Venla ja Leppäkorpi Netta: Lastenkoti Kaarisillan työn kehittäminen: menetelmäkansio ja esite.

Opinnäytetyö, AMK

Sosiaaliala

Marraskuu 2024

Sivumäärä: 48

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda menetelmäkansio ja esite lasten kanssa lastenkoti Kaarisillassa työskentelevien ohjaajien tueksi. Tavoitteena oli tukea ja edistää lastensuojelun ammattilaisten laadukasta lastensuojelutyötä. Menetelmäkansion tavoitteena oli myös tukea lasten tasapainoista kasvua ja kehitystä. Esitteen tavoitteena oli luoda pohjaa uusille asiakassuhteille.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa kerrottiin lastensuojelusta ja sen sijais- ja avo- huollosta, lapsen ja ohjaajan asemasta lastensuojeluyksikössä, vanhemman roolista sijoitetulle lapselle, opinnäytetyön sekä toiminnallisten osien toteutuksesta ja sisällöstä.

Teoriaosuuden jälkeen toteutettiin kysely lastenkoti Kaarisillan ohjaajille. Kyselyssä tiedusteltiin ohjaajien tarpeita, ideoita ja toivomuksia menetelmäkansioon liittyen. Näiden pohjalta koottiin ohjaajien tarpeita ja toiveita vastaava menetelmäkansio.

Esitteeseen kerättiin tietoa haastattelemalla lastenkoti Kaarisillan ohjaajia. Haastattelulla selvitettiin ohjaajien toiveita esitteen suhteen sekä lastenkodin arjen käytäntöjä. Haastattelun päätteeksi päätettiin toteuttaa oheistuotteena lastenkoti Kaarisiltaan juliste, jossa kerrotaan lastenkodin käytännöistä.

Toiminnalliset osuudet toteutettiin konkreettisina tuotoksina lastenkodin ohjaajille. Menetelmäkansio, esite ja juliste ovat opinnäytetyön liitteinä.

Avainsanat: Lastensuojelu, sijaishuolto, vanhemmuus, menetelmät, laitoshoido

ABSTRACT

Mäkelä Venla ja Leppäkorpi Netta: Development of children's home Kaarisilta's work: Method folder and a brochure.

Bachelor's thesis

Bachelor of social services

November 2024

Number of pages: 48

The purpose of this functional thesis was to create a methods folder and a brochure to support the instructors working with children at the Kaarisilta children's home. The goal was to support and promote high-quality child protection work among child protection professionals. Another objective of the methods folder was to support the balanced growth and development of children. The aim of the brochure was to lay a foundation for new client relationships.

The theoretical part of the thesis discussed child protection, including substitute and open care, the roles of the child and the instructor in a child protection unit, the role of the parent for a placed child, as well as the implementation and content of the thesis and its functional components.

After the theoretical section, a survey was conducted among the instructors at the Kaarisilta children's home. The survey inquired about the instructors' needs, ideas, and wishes regarding the methods folder. Based on the results, a methods folder was compiled to meet the needs and wishes of the instructors.

Information for the brochure was gathered by interviewing the instructors at the Kaarisilta children's home. The interview aimed to identify the instructors' wishes regarding the brochure and the daily practices of the children's home. Following the interview, it was decided to create a poster as a supplementary product for Kaarisilta children's home, which outlines the practices of the home.

The functional components were delivered as concrete products to the instructors of the children's home. The methods folder, brochure, and poster are included as appendices to the thesis.

Keywords: Childcare, foster care, parenthood, methods, institutional care

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LASTENSUOJELU	6
2.1 Lastensuojelun tehtävä ja prosessi.....	6
2.2 Lastensuojelun avohuolto.....	8
2.3 Huostaanotto.....	8
3 LAPSI SIJAISHUOLLOSSA.....	10
3.1 Sijaishuolto.....	10
3.2 Lapsen oikeudet sijaishuollossa	11
3.3 Sijaishuollon laitoshoido	12
3.4 Rajoitustoimenpiteet.....	14
3.5 Vanhemmuus sijaishuollossa olevalle lapselle	15
4 OHJAAJAN TYÖ LASTENSUOJELUYKSIKÖSSÄ	16
4.1 Menetelmätyöskentely lastensuojelussa.....	16
4.2 Ohjaajatyöskentely	18
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA PROSESSI	20
5.1 Aiheen valinta ja aloitus.....	20
5.2 Tavoite ja tarkoitus	20
6 MENETELMÄKANSION TOTEUTUS JA SISÄLTÖ	21
6.1 Tiedonhankinta.....	21
6.1.1 Tiedonhankinnan tulokset.....	22
6.2 Menetelmäkansion kokoaminen ja sisältö	23
7 ESITTEEN TOTEUTUS JA SISÄLTÖ	23
8 OPINNÄYTETYÖN ESITYS	25
9 POHDINTA.....	25
LÄHTEET	27
LIITE 1: GOOGLE FORMS KYSELY LASTENKODIN OHJAAJILLE	28
LIITE 2: LASTENKOTI KAARISILLAN MENETELMÄKANSIO	29
LIITE 2: ESITE.....	47
LIITE 3: JULISTE KÄYTÄNNÖISTÄ	48

1 JOHDANTO

Laadimme opinnäytetyömme Kanta-Hämeen hyvinvointialueen lastenkoti Kaarisiltaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää yksikköön menetelmäkansio, joka tukee työntekijöiden ammatillisia tarpeita sekä edistää laadukasta lastensuojelutyötä. Tarkoituksena oli menetelmäkansion lisäksi luoda yksiköstä esite lapselle sekä vanhemmalle. Menetelmäkansion sekä esitteen avulla pysytymme kehittämään lastenkoti Kaarisillan laadukasta lastensuojelutyötä sekä yhdenmukaistaa työntekijöiden toimintatapoja entisestään.

Menetelmäkansio on keskeinen työväline, joka toimii ohjeistuksena ja tukena lastensuojelussa työskenteleville. Menetelmäkansio auttaa varmistamaan laadukkaan ja kestäväns lastensuojelutyön toteutumisen. Päätös menetelmäkansion tekemisestä syntyi lastenkoti Kaarisillan työntekijöiden omasta toiveesta ja tarpeesta saada helposti käyttöön soveltuvia menetelmiä eri tilanteisiin. Tavoitteena oli kerätä menetelmäkansioon selkeitä menetelmiä, joiden avulla voidaan tukea lasten kasvua ja kehitystä entisestään.

Lastensuojelussa työntekijät kohtaavat jatkuvasti erittäin haastavia sekä kuormittavia tilanteita. Haasteista huolimatta työntekijöiden tulee osata toimia tilanteissa lapsen edun mukaisesti. Erilaiset menetelmät eri tilanteissa tuovat työntekijöille selkeyttä toimintamalleihin sekä samalla helpottavat ja parantavat työskentelyä haastavissa tilanteissa. Joissakin tapauksissa lapsen on myös helpompi tuoda itseään ilmi erilaisten menetelmien avulla, joten erilaiset menetelmät ovat tärkeitä myös asiakkaiden kannalta.

Esitteen luominen tukee lastenkoti Kaarisillan muutosvaihetta ja antaa työntekijöille sekä asiakkaille tukea uuteen sijaishuoltopaikkaan tutustumisessa. Esite varmistaa, että lapsi ja vanhempi saavat tietoa siitä mitä sijoitus lastenkoti Kaarisillassa oikeasti tarkoittaa. Esitteen myötä uusi sijaishuoltopaikka tulee tutuksi ja osoittaa lapsen lisäksi myös vanhemmalle, että myös vanhempi otetaan huomioon. Lastensuojelussa onkin erityisen tärkeää luoda

vanhempien kanssa sujuvaa yhteistyötä. Esitteen toteutusprosessin oheistuotteena syntyi juliste Kaarisillan käytännöistä.

Menetelmäkansion tekeminen antoi meille tulevina ammattilaisina arvokasta kokemusta menetelmätyöskentelystä lastensuojelussa. Menetelmiin tutustuminen sekä niiden kokeileminen toi meille erityistä itsevarmuutta ja luottamusta tulevaisuutta varten. Menetelmäkansion luominen kiinnosti alun alkaen meitä molempia ja näimme molemmat sen tuovan hyödyn tulevaisuuden kannalta. Esitteen teossa pääsimme tutustumaan tilaajaamme syvemmin sekä asiakkaiden näkökulmaan hyödyllisestä tiedosta sijoitusvaiheessa. Lastensuojelu on meille molemmille kiinnostava osa-alue ja siksi haluamme perehtyä työhön, sekä sijaishuoltoonpaikkaan myös asiakkaan näkökulmasta.

2 LASTENSUOJELU

2.1 Lastensuojelun tehtävä ja prosessi

Lastensuojelu on kirjaimellisesti lasten suojelua. Lastensuojelussa ja sen sijaishuollossa lapsen etu ja oikeudet ovat keskiössä. Kun lapselle päätetään järjestää kodin ulkopuolinen sijoitus, voidaan se tehdä useilla erilaisilla päätöksillä. Tämän opinnäytetyön kannalta keskeisin sijoitusmuoto on huostaanotto, mutta lapsi voi olla lastenkoti Kaarisillassa myös muulla sijoitusmuodolla.

Lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, hyvään hoitoon, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelun tarkoituksena on turvata nämä asiat lapselle sekä toimia lasta varten ja olla lapsen puolella. (Lastensuojelulaki, 2007/417, 1§.) Lastensuojelun keskeisimmät arvot pohjautuvat Suomen lakiin ja kansainväliseen ihmisoikeussopimukseen. Perustuslaki mahdollistaa lasten positiivisen erityiskohtelun, mikä tarkoittaa, että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti ja lapsella tulee olla ikä- ja kehitystaso huomioon ottaen samat oikeudet kuin aikuisilla. Lastensuojelussa

työskentely tapahtuu aina näiden edellä mainittujen arvojen ja lakien mukaan sekä lastensuojelulain mukaisesti.

Monella lapsen elämässä olevalla aikuisella, kuten opetus- ja varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ilmoitusvelvollisuus. Jos he kokevat, että lapsen kasvuolosuhteet tai oma käyttäytyminen vaarantavat lapsen terveellisen ja turvallisen kasvun, on heidän velvollisuutensa ilmoittaa siitä sosiaaliviranomaisille. Lastensuojeluilmoituksen jälkeen sosiaalihuollon viranomainen arvioi asian kiireellisyyden ja asian johdosta tehdään palvelutarpeen arviointi, mikäli se ei ole ilmeisen tarpeetonta. Samassa yhteydessä arvioidaan mahdollinen lastensuojelun tarve. Yleinen lastensuojelun prosessi, joka johtaa sijaishuollon tarpeeseen, alkaa lastensuojeluilmoituksella ja sitä seuraa avohuollon tukitoimet, kuten perhetyö tai perhekuntoutus. Lastensuojelu pyrkii ensisijaisesti vaikuttamaan lapsen kasvuolosuhteisiin tukien lapsen huoltajaa. Lastensuojelu tukee perheen arkea ja samalla arvioi perheen toimintakykyä ja sitä, onko lapsen turvallinen ja terve kehitys vaarassa. Jos työntekijät arvioivat, että avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä, on arvioitava lapsen sijaishuollon tarvetta. (Lastensuojelulaki, 2007/417, 25–26§,36§.) Seuraavina vaiheina lastensuojelussa voivat olla lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto sekä sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto. Lastensuojelun viranomainen vastaa tarvittavien toimien valitsemisesta.

Asiakkuus voi siis lähteä vireille lastensuojeluilmoituksesta tai hakemuksesta. Sosiaalityöntekijä arvioi lastensuojelullisen tarpeen enintään seitsemän päivän sisällä. Asiakkuuden alussa lapselle ja perheelle tehdään asiakassuunnitelma. Se tehdään yhteistyössä lapsen ja vanhempien kanssa olosuhteet ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. Asiakassuunnitelman tarkoituksena on selvittää ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan sekä millä palveluilla ja tukitoimilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan. Asiakassuunnitelmaan kirjataan myös palvelujen ja tukitoimien toteuttamiselle arvioitu aika sekä asianomaisten mahdolliset eriävät mielipiteet. (STM, n.d., Lastensuojelulaki, 2007/417, 30§.)

2.2 Lastensuojelun avohuolto

Lastensuojelun avohuollon tukitoimet ovat lastensuojelussa ensisijaisia huostaanottoon ja sijaishuoltoon nähden. Avohuollon tukitoimia tulee järjestää viipymättä, kun lastensuojelun tarve on todettu ja niiden tulee olla lapsen edun mukaisesti sopivia ja riittäviä. Avohuollon tukitoimia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan lapsen, huoltajien ja lapselle muuten läheisten henkilöiden kanssa. (Lastensuojelulaki 2007/417, 34§.)

Lastensuojelun avohuollon tukitoimiin kuuluvat lastensuojelulain mukaan lapsen ja perheen tukeminen ongelmatilanteissa, taloudellinen tuki, muu tukeminen esimerkiksi koulunkäynnissä, harrastuksissa, asunnon hankinnassa, työn haussa, ihmissuhteiden ylläpitämisessä tai muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä, lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluita, tehostettua perhetyötä, perhekuntoutusta sekä muita lasta ja perhettä tukevia palveluita ja tukitoimia. Avohuollon tukitoimena voidaan myös järjestää lapselle väliaikainen laitoshuoltopaikka. Kun lapsi sijoitetaan laitoshuoltopaikkaan avohuollon tukitoimena, tarvitaan siihen sekä lapsen että huoltajan suostumus. Kun lapsi on sijoitettu avohuollon tukitoimena, on tavoitteena aina tukea lasta ja perhettä niin, että lapsella on mahdollisuus muuttaa takaisin kotiin. Avohuollon tukitoimena sijoitetun lapsen kanssa työskennellään yksikössä aktiivisesti lapselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti. (Lastensuojelulaki 2007/417 36§, 37§.) Jos avohuollon tukitoimet eivät riitä turvaamaan lapsen kehitystä ja turvallisuutta riittävästi, voidaan lapsi sijoittaa kiireellisesti laitoshuoltopaikkaan tai ottaa huostaan.

2.3 Huostaanotto

Huostaanotto on lastensuojelun viimesijaisin keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. Lastenkoti Kaarisillassa kaikki asiakkaat ovat pääasiassa huostaanotettuja, joten olennaisin sijoitusmuoto tässä opinnäytetyössä on huostaanotto laitoshuoltopaikassa.

Huostaanotto on lastensuojelullinen toimenpide, jossa erilaisista syistä johtuen lapsi joudutaan ottamaan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan. Huostaanotossa lapselle järjestetään sijaishuollon laitoshoitopaikka, jos sijoittaminen lähiverkostoon tai perhehoitoon ei ole vaihtoehto. Huostaanoton edellytyksistä määrätään lastensuojelulain 40§:ssä. Huostaanoton edellytykset täyttyvät, jos lapsen huolenpidossa on sellaisia puutteita, että hänen kasvuolosuhteensa vakavasti vaarantavat hänen terveyttään tai kehitystään tai lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa vakavasti omaa kasvuaan ja kehitystään. Huostaanottoon voidaan ryhtyä vain, jos lastensuojelun avohuollon tukitoimet ovat riittämättömiä tai ne eivät ole lapsen edunmukaisia tai jos sijaishuollon muuten arvioidaan olevan lapsen edun mukaista. Tällaisia syitä huostaanotolle voivat olla esimerkiksi lapsen tai vanhemman päihteidenkäyttö, rikollinen elämäntapa, puutteet vanhemmuudessa tai lapsen itsetuhoisuus. (Lastensuojelulaki 417/2017.)

Huostaanottoa valmistelee lapsen sosiaalityöntekijä. Huostaanottoa valmisteltaessa sosiaalityöntekijän on varmistettava, että lapsi sekä huoltaja ovat tietoisia, mitä huostaanotto käytännössä tarkoittaa. Mahdollisuuksien mukaan lapselle ja huoltajalle tulee myös järjestää mahdollisuus tutustua laitoshuoltopaikkaan ennen sijoitusta. Huostaanotto sekä sijoitus laitoshuoltopaikkaan saattavat olla lapselle ja huoltajalle täysin uusi asia. Yksikön esitteen saaminen tukee lapsen ja perheen asettumista uuteen tilanteeseen ja antaa tietoa yksikön arjesta ja toimintatavoista. Ennen päätöstä huostaanotosta, on selvitettävä yli 12-vuotiaan lapsen sekä lapsen vanhemman tai huoltajan mielipide. Kuuleminen voidaan joissain tapauksissa jättää toteuttamatta, jos kuulematta jättäminen on lapsen edun mukaista tai muulla lastensuojelulain 42§ määrätyllä tavalla perusteltua. Vanhemmalla ja 12-vuotta täyttäneellä lapsella on siten oikeus myös vastustaa huostaanottoa. Huostaanotto voidaan kuitenkin tehdä myös tahdonvastaisesti. Tahdonvastaisessa huostaanotossa viranhaltijan täytyy hakea hallinto-oikeudesta päätös huostaanottoon. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Kun lapsi on otettu huostaan, on sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä oikeus lastensuojelulain 45§ nojalla päättää lapsen olinpaikasta, hoidosta ja

kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta. Huostaanotto on aina voimassa toistaiseksi. Kun lastensuojelulain 40§ mukaista huostassa pidon tarvetta ei enää ole, on lapsen asioista vastaavan viranhaltijan tehtävä päätös huostassa pidon lopettamisesta. Huostassa pito lakkaa viimeistään, kun lapsi täyttää 18 vuotta. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

3 LAPSI SIJAISHUOLLOSSA

3.1 Sijaishuolto

Yleisesti sijaishuolto tarkoittaa sitä, että lapsen hoito ja kasvatus tapahtuu hänen kotinsa ulkopuolella. Lastenkoti Kaarisilta on lastensuojeluyksikkö, jonka toiminta perustuu kuntouttavaan ja pitkäaikaiseen sijaishuoltoon. Pääasiassa Kaarisillassa on siis huostaanotettuja lapsia, jotka asuvat lastensuojelun laitoshoitoyksikössä.

Sijoitus kodin ulkopuolelle on aina äärimmäinen keino ja sitä edeltää aina työntekijöiden ja asiakkaan kokemus siitä, että avohuollon tukitoimet eivät riitä. Akuuteissa tapauksissa lapsi voidaan sijoittaa kiireellisellä sijoituksella, vaikka avohuollon tukitoimia tai lastensuojelun asiakkuutta ei olisikaan ollut. Tällaisia tilanteita voivat olla, jos lapsi on lastensuojelulain jäljempänä 40 § mainituista syistä välittömässä vaarassa (Lastensuojelulaki, 2007/417.)

On lapsen edun mukaista sekä lastensuojelulain 32 §:ssä määrättyä, että hänen lähiverkostonsa kartoitetaan ja lapsi sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi isovanhemmille tai sisarukselle. Jos lastensuojeluviranomainen tulee tulokseen, että sijoittaminen lähiverkoston ei ole lapsen edun mukaista, pyritään sijoitus tekemään perhehoitoon. Jos lähiverkosto- tai perhehoitosijoitus ei ole mahdollista, etsitään lapselle sijoituspaikka lastensuojeluyksiköstä. (Lastensuojelulaki 2007/417.)

Lastensuojelun sijaishuollossa asiakkaat ovat hyvin erilaisia, eikä heitä pysty kuvailemaan yhtenäisesti. Monesti he ovat kuitenkin kokeneet haastavia ja traumaattisia tilanteita, kuten vanhempien päihteidenkäyttöä, väkivaltaa ja laiminlyöntiä. Sijaishuollon asiakkaiden tuen tarpeet vaihtelevat merkittävästi. Osa heistä voi tarvita erityistä psykologista tukea käyttäytymiseen tai oppimisvaikeuksiin liittyvien haasteiden vuoksi. Usein lapsilla on tunne-elämän haasteita, kuten ahdistusta, masennusta ja vaikeuksia tunteiden säätelyssä, jotka johtuvat heidän aikaisista kokemuksistaan. Sijaishuollon lapsilla voi olla myös haasteita luottamuksen ja ihmissuhteiden rakentamisessa.

3.2 Lapsen oikeudet sijaishuollossa

Lastensuojelussa lastensuojelulain mukaan lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja lapsen tulee saada osallistua häntä koskevien päätösten tekoon hänen ikä- ja kehitystasonsa huomioon ottaen. Lapsella on oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon, hyvään kohteluun, tavata hänelle läheisiä ihmisiä ja sosiaalityöntekijää, saada käyttövaroja sekä saada tietoa omasta tilanteestaan. Kuvassa 1 on Noja- hankkeessa syntynyt kuva lasten tärkeimmistä oikeuksista lastensuojelun sijaishuollossa. Lastenkoti Kaarisillassa kuvan 1 lasten tärkeimmät oikeudet toteutuvat ja näkyvät Kaarisillan arjessa erilaisin tavoin. Kaarisillassa on omia käytäntöjä ja ohjeistuksia, jotka takaavat lapselle kuvassa näkyvät oikeudet. (Lastensuojelulaki, 2007/417 20§, Oikeudet sijaishuollossa, 2021.)

Kuva 1. Lapsen tärkeimmät oikeudet sijaishuollossa.

Lastensuojelun laitoshuoltopaikan tehtävänä on varmistaa lapselle mahdollisuus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin, läheisyyteen, ymmärrykseen, huolenpitoon, valvontaan sekä tarkistaa säännöllisesti hoitojärjestelyn asianmukaisuus. Lapsen kasvuoloista ja -tiloista sijaishuoltopaikassa määrätään lastensuojelulain 58 §:ssä. Samassa lastensuojeluyksikössä saa olla yksi tai useampi yksikkö, kuitenkin yhdessä yksikössä saa asua samaan aikaan korkeintaan seitsemän lasta ja koko laitoksessa yhteensä 24 lasta. Lastensuojelulain näkökulmasta myös erittäin tärkeää on henkilökunnan riittävä määrä. Yhdessä yksikössä pitää olla vähintään seitsemän työntekijää. Jos laitoksessa on enemmän kuin yksi yksikkö, niin kuusi työntekijää yksikköä kohden riittää. (Lastensuojelulaki, 417/2007.)

3.3 Sijaishuollon laitoshoido

Sijaishuollon laitoshoidoyksikössä lapsi saa yksilöllistä tukea kasvuun ja kehitykseensä huolehtivassa ympäristössä ympäri vuorokauden. Lapsen tulee kokea olevansa turvassa ja arvostettu sijaishuoltopaikassaan. Lapselle tulee turvata yhteydenpito läheisiinsä, oikeuksien toteutuminen sekä hänelle kuuluvat perus- ja erityistason palvelut. Lapsen etu on keskiössä myös

sijaishuoltoa järjestäessä ja sen määrittäminen tulee arvioida yksilöllisesti, jotta lapsen oikeudet toteutuvat. Lasta ei saa kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lastensuojelulaissa on määrätty laitoshuoltopaikan toimitilojen osalta, että yksikössä on oltava riittävät ja asianmukaiset toimitilat sekä toimintavälineet. Lapsella on oltava toimitilojen puitteissa riittävä mahdollisuus yksityisyyteen sekä yksinoloon. (Lastensuojelulaki 2007/417, Lastensuojelun keskusliitto, 2018, s. 6.)

Laitoshuoltopaikassa arjen toiminta rakentuu jokaisen lapsen kohdalla yksilöllisesti. Lapselle asetetaan yksikössä selkeät ja turvalliset rajat sekä rakennetaan yhdessä lapsen, perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa lapsen tarpeita vastaavia toimintamalleja. Sijoitukselle luodaan aina tavoitteita, joiden mukaan lapsen arki rakentuu ja joiden mukaan ohjaajat työskentelevät lapsen kanssa. Joidenkin tavoitteiden toteutumisen kohdalla erilaisista lastensuojelun menetelmistä voi olla suuri hyöty.

Laitoshoitopaikka on väliaikaisesti lapsen koti, jolloin laitoshoitopaikan tulisi olla mahdollisimman kodinomainen. Lapsen arjesta pyritään tekemään niin normaalia ja vakaata kuin se lapsen tilanteeseen nähden on mahdollista. Lapsen elämä sijaishuoltopaikassa tulisi olla hyvin paljon rinnastettavissa kotona asumiseen siltä osin kuin se on mahdollista. Lapsella on esimerkiksi oikeus käydä koulua normaalisti ja lasta tuetaan koulunkäynnissä esimerkiksi auttamalla kotitehtävien tekemisessä tai kyyditsemällä kouluun. Lapselle tulee turvata laitoshoitopaikassa ikätasoisesti tarpeellinen lepo ja vapaa-aika sekä liikkumisenvapaus. Kaarisillassa lapset saavat vaikuttaa arjen toimintoihin viikoittaisten nuorten palaverien avulla. Lapsella tulee olla yksikössä oma huone, jolla taataan lapselle yksityisyys sekä omaisuuden suoja. Lastenkoti Kaarisillassa lapset saavat lukita huoneensa oven, kun poistuvat yksiköstä. Tällä lapsi voi varmistaa sen, että hänen omaisuutensa pysyy suojassa. Teimme opinnäytetyön yhtenä tuotoksena lastenkoti Kaarisilta taulun ohjeistuksista ja käytännöistä, joissa muistutetaan lapsia myös omista ja muiden oikeuksista. Taulut tulevat jokaisen lapsen huoneen oveen, jolloin se muistuttaa lasta näistä asioista päivittäin.

3.4 Rajoitustoimenpiteet

Kun lapsi on huostaanotettu tai sijoitettu kiireellisesti laitoshoitoyksikköön, voidaan lapsen hyvinvointia turvata lastensuojelulain mukaisilla rajoitustoimenpiteillä. Jokaisesta rajoitustoimenpiteestä säädetään erikseen lastensuojelulain 11 luvussa. Rajoitustoimenpiteet eivät kuitenkaan saa toimia rangaistuksena. Lastensuojelulainmukaisella rajoituksella puututaan aina lapsen perusoikeuksiin. Rajoituksen tulee olla lapsen edun mukainen ja rajoitusta käytettäessä on varmistettava ja perusteltava lapsen oikeusturvan toteutuminen sekä rajoituksen välttämättömyys. Rajoitustoimenpiteitä suorittaessa, on ne toteutettava mahdollisimman turvallisesti sekä kunnioittaen lapsen ihmisarvoa. Lapsen päivittäiseen hoitoon ja huoltoon kuuluvat erilaisten rajojen ja kieltojen asettaminen, joilla tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä. Näillä toimenpiteillä ei kuitenkaan tarkoiteta lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä. (Saastamoinen, 2010, s. 151–152.)

Kun lasta rajoitetaan rajoitustoimenpiteillä, on siihen oltava perusteltu syy. Syyt pitää lastensuojelulain mukaan käydä lapsen kanssa läpi. Syyt saattavat myös herättää lapsessa erilaisia tunteita, joita olisi hyvä käydä lapsen kanssa läpi. Syitä erilaisille rajoitustoimenpiteille voivat olla esimerkiksi päihteidenkäyttö, luvaton poissaolo yksiköstä, itsetuhoisuus tai muu lapsen tai toisen henkilön hyvinvointia, kasvua tai turvallisuutta vaarantava asia. Syiden läpikäymisen avuksi voi käyttää erilaisia menetelmiä. Tilanteen mukaan lapsen kanssa voi myös keskustella, miten olisi hyvä jatkossa toimia, jotta samankaltainen tilanne ei toistu.

Jos lapselle asetetaan liikkumisvapaudenrajoitus, missä lapsi ei saa poistua yksikön alueelta ilman ohjaajaa, on se oiva mahdollisuus menetelmien käyttöön. Liikkumisvapaudenrajoituksen aikana lapsen kanssa työskentely ja lapsen tavoitteisiin syventyminen voivat onnistua helpommin, koska lapsi on rajoituksen vuoksi paikalla yksikössä.

3.5 Vanhemmuus sijaishuollossa olevalle lapselle

Lapsen hyvinvoinnista ottavat vastuun pääasiassa lapsen vanhemmat ja huoltajat. Heillä on velvollisuus vastata lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta sekä turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Kun lapsi sijoitetaan, on huomioitava riittäväällä tavalla vanhempien ensisijainen oikeus ja velvollisuus päättää lapsen kasvatukseen liittyvistä asioista. Päätösvalta on hyvinvointialueella siltä osin, kuin se on tarpeellista. (Lastensuojelulaki 2007/417, 2 §.) Kun lapsi on huostaanotettuna ja sijoitettuna laitoshuoltopaikkaan, myös vanhemman elatusvelvollisuus jatkuu. Vanhemman elatusvelvollisuudesta määrätään 7§ sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksu laissa.

Lapsen kanssa työskentelevien on edesautettava vanhempien kasvatustehtävää kaikin keinoin. Lastensuojelulla on täten velvollisuus lastensuojelulain 2§ mukaan tukea lapsen lisäksi vanhempia, huoltajia sekä muita lapsen kasvatuksesta vastaavia henkilöitä. On hyvä muistaa, että vanhemmat ja läheiset ovat lapsen elämässä aina, kun taas sijaishuoltopaikka vain hetken. Vaikka lastensuojelun asiakkaana on aina lapsi, tapahtuu työskentely paljolti myös vanhemman ja koko perheen kanssa. Lapsen sijoitus kodin ulkopuolelle on usein kriisi vanhemmalle, minkä vuoksi vanhempi saattaa tarvita kannattelua tai omaa hoitokontaktia. Vanhempi saattaa myös kokea häpeää sekä esimerkiksi mustasukkaisuuden tunnetta vanhemmuudestaan ja siksi kokea vaikeutta pitää yhteyttä lapseen. Vanhemman oloa voi helpottaa sujuva yhteistyö laitoshuoltopaikan kanssa. Vanhemmuuden tukeminen ja yhteistyö vanhempien kanssa on keskeinen osa lapsen sijaishuoltoa lapsen tasapainoisen kehityksen, onnistuneen sijoituksen toteutumisen sekä mahdollisen kotiutumisen kannalta. Lapsella tulee olla lupa kiinnittyä uuteen sijaishuoltopaikkaan samalla tietäen, että vanhemmat tukevat häntä. Kiinnittyminen mahdollistaa edellytykset lapsen psyykkisen hyvinvoinnin turvaamiselle ja tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle sekä sijoituksen onnistumiselle. (Saastamoinen, 2010, s. 139.)

Sijaishuollossa lapselle on turvattava hänelle tärkeät, turvalliset ja jatkuvat ihmissuhteet. Lapsella on oikeus tavata hänelle läheisiä henkilöitä

sijaishuoltopaikan tiloissa tai sen ulkopuolella. Lapsella on myös oikeus pitää heihin yhteyttä esimerkiksi puhelimitse. Myös sijaishuoltopaikkaa valittaessa on otettava huomioon, ettei sijaishuoltopaikan sijainti ole este yhteydenpidolle. (Lastensuojelulaki, 2023/741 54§.) Vanhemmuus ei siis pääty lastensuojelun asiakkuuteen tai lapsen sijoitukseen, vaan vanhemmilla säilyvät huoltajan oikeudet tietyin rajoituksin. Lapsen tulee olla tietoinen, että vanhemmat ovat yhä hänen vanhempiaan ja lapsella on oikeus pitää heihin yhteyttä. (Saastamoinen, 2010, s. 139.)

Yhteydenpitoa vanhempiin tai muihin läheisiin henkilöihin voidaan kuitenkin rajoittaa perustellusti lastensuojelulain mukaisilla rajoitustoimenpiteillä. Jos lastensuojelun työntekijöillä on perusteltua syytä epäillä, että yhteydenpito läheisiin ihmisiin vaarantaa lapsen tai ulkopuolisen henkilön henkeä, terveyttä, kehitystä, turvallisuutta tai sijaishuollon toteutumista, voidaan lapsen oikeutta tavata tai pitää yhteyttä läheisiinsä rajoittaa. (Lastensuojelulaki, 2007/417 62§.)

4 OHJAAJAN TYÖ LASTENSUOJELUYKSIKÖSSÄ

4.1 Menetelmätyöskentely lastensuojelussa

Lastensuojelussa tärkeintä on työntekijän ja asiakkaan välinen luottamuksellinen yhteistyö. Asiakkuuden perusteet määritellään yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakkaan kanssa myös keskustellaan hänelle sopivat tavoitteet ja yhdessä pohditaan keinoja ja tapoja, miten tavoitteisiin päästäisiin. Lastensuojelutyössä käytetään menetelmiä, jotka ohjaavat työntekijöiden työntekoa ja heidän tapojaan olla vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. (Friis & Kaikko, 2009, s. 108.)

Lastenkoti Kaarisillassa harjoitetaan terapeutista laitospasvatusta. Terapeutinen laitospasvatus tarkoittaa sitä, että huomioidaan lapsen traumat,

kokemukset ja heidän erityistarpeensa. Terapeuttisessa laitospasvatuksessa keskeisintä on luoda lapselle turvallinen ja tukeva ympäristö, joka edistää lapsen koulunkäyntiä, sosiaalisten taitojen oppimista ja osallisuutta terveisiin ja normaaleihin yhteisöihin. Terapeuttinen laitospasvatus ei ole kiinteä malli, vaan sitä voidaan soveltaa yksikkökohtaisesti vastaamaan jokaisen erilaisia tarpeita. (Timonen-Kallio, Yliruka, Närhi, 2017, s. 17.)

Terapeuttinen laitospasvatus pitää sisällään kasvatuksellisia ja terapeuttisia menetelmiä ja interventioita. Kun ohjaaja valitsee työskentelyyn menetelmiä ja interventioita, on pohdittava tarkasti, tukevatko ne terapeuttista kasvatusta ja ohjaustyötä. Menetelmien on tuotava asiakkaan elämään positiivisia tuloksia ja muutoksia. On myös mietittävä, vaativatko valitut menetelmät ja interventiot lisäkoulutusta yksikön henkilöstölle. Kun yksikön henkilöstö on koulutettu vaaditulla tasolla ja työyhteisössä on yhteisesti sovitut menetelmät ja interventiot, on perustehtävän toteuttaminen laadukasta. Tämä tukee asiakkaiden hyvinvointia parhaalla mahdollisella tavalla. Kun menetelmiä ja interventioita käytetään ja kehitetään, on tärkeää, että ne perustuvat vahvaan laatuun, etiikkaan, valvontaan ja osaamiseen. (Timonen-Kallio, Yliruka, Närhi, 2017, s. 21.)

Asiakkaan asiakassuunnitelmassa määrättyjen tavoitteiden saavuttamisen tukemiseksi käytetään menetelmiä. Menetelmät voivat tukea asiakkaan kuulluksi tulemistä, yhteistyösuhteen rakentumista, sekä asiakkaan ja työntekijän vuorovaikutusta. Menetelmä voi selkeyttää asiakkaan tilannetta ja toimia keskustelun tukena. Menetelmiä lastensuojelussa on hyvin monipuolisesti. Esim. laitoshoido, tukihenkilö, keskustelumetelmät ja nallekortit ovat hyvin toisistaan eroavia, mutta kaikki lastensuojelussa käytettyjä menetelmiä. On työntekijän vastuulla soveltaa ja käyttää menetelmiä eettisesti asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Työntekijän pitää perehtyä hyvin käyttämiinsä menetelmiin, jotta hän osaa valita parhaimman menetelmän asiakkaan tarpeiden mukaisesti ja niiden soveltaminen on helpompaa. Laitoshoitopaikkaan sijoitetulla lapsella voi esimerkiksi olla tunteidenhallinnan haasteita, vaikeuksia keskustella, haasteita ihmissuhteissa tai erilaisia traumoja, jolloin menetelmien käytöstä näihin haasteisiin voi olla suuri hyöty. (Friis & Kaikko, 2009, s. 111–112.)

4.2 Ohjaajatyöskentely

Lastensuojelun sijaishuollon yksikössä tulee olla riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä, kuten määritelty sosiaalihuollon ammattihenkilöstöstä annetun lain 3§ perusteella, sekä muuta tarvittavaa henkilöstöä lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen tarpeisiin. Lastensuojelun yksiköissä toimii eri ammattinimikkeillä toimivia työntekijöitä. Ohjaaja voi olla koulutukseltaan esimerkiksi sosionomi tai sairaanhoitaja. Henkilöstön määrässä ja rakenteessa on huomioitava yksikön asiakaskunnan erityistarpeet ja toiminnan luonne. On varmistettava, että henkilöstöä on riittävästi, he ovat osaavia ja saaneet asianmukaisen perehdytykseen, jotta puutteet näissä asioissa eivät johda rajoitusten käyttöön, lapsen turvallisuuden vaarantumiseen tai ihmisarvoa alentaviin rajoitustoimenpiteisiin ja käytäntöihin. (Lastensuojelulaki, 2019/542 60§.)

Ohjaajat toimivat päivittäin lastensuojeluyksikön asiakkaiden tukihenkilöinä ja roolimalleina. Ohjaajien työnkuva on monipuolista ja vaativaa sisältäen nuorien auttaminen sopeutumaan uusiin tilanteisiin, arjen hallinnan tukemista, tunteiden hallitsemisen taidon opettamista ja asiakkaiden sosiaalisten taitojen kehittämistä. Erittäin tärkeää ohjaajan työssä on luoda luottamuksellisia suhteita lasten kanssa. Luottamuksellinen suhde asiakkaaseen luo tien sille, että lapset voivat nähdä ohjaajan roolimallina ja turvallisena ihmisenä, jolle voi jakaa omat huolet ja tunteet. Hyvä luottamuksellinen suhde auttaa myös lasta sitoutumaan hoito- ja kuntoutusprosessiin. Kun luottamussuhde ohjaajan ja lapsen välillä on hyvä, on lapsen todennäköisempää kuunnella ja noudattaa hänelle annettuja ohjeita ja neuvoja. Ohjaajan tehtävä on auttaa lapsia tekemään päätöksiä, jotka edistävät heidän hyvinvointiaan. (Heino, 2020, s 2015.)

Lastensuojeluyksiköissä asiakkaille nimetään omaohjaaja. Laitoshoidossa lasten kohdalla omaohjaaja työskentelyä voidaan pitää keskeisimpänä työmenetelmänä. Omaohjaaja työskentely on ammatillista ihmissuhdetyöskentelyä, jossa painottuu kiintymys- ja hoitosuhde näkökulma. Omaohjaaja työskentely perustuu ihmissuhteen rakentamiseen sekä hoidolle ja kasvatukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Suunnitelmallisella ja tavoitteellisella omaohjaajatyöskentelyllä huolehditaan lapsen hyvinvoinnista sekä arjen sujumisesta

kokonaisvaltiaisesti. Omaohjaaja toimii lapsen luottoaikuisena lastensuojelun sijaishuollossa. (Kekkonen & Jahnukainen, 2023, s. 64.)

Omaohjaaja kantaa päävastuuta lapsen hoidosta ja kasvatuksesta laitoshoido- yksikössä. Omaohjaaja työskentelee lapsen lisäksi vanhempien, sosiaalityön- tekijän, koulun, hoitotahojen ja muiden lapsen kohdalla keskeisten sidosryh- mien kanssa. Omaohjaajan tehtävänä on mahdollistaa lapselle hoitava ja tur- vallinen arki yhdessä muiden työntekijöiden kanssa. (Kekkonen & Jahnukai- nen, 2023, s. 64.)

Lapsen ja omaohjaajan suhteessa tärkeintä on se, että lapsi voi luottaa työn- tekijään ja tuntee olonsa turvalliseksi. Terve ja luottamuksellinen suhde ei synny hetkessä, ja sen on tapahduttava turvallisessa ympäristössä. Omaoh- jaajatyöskentely on pitkäjänteistä ja siihen tarvitaan omaohjaajalta pysyvyyttä haastavissakin tilanteissa. Lapsella pitää olla tunne, että joku välittää hänestä, edistää hänen asioitaan pyyteettömästi ja pitää hänet ajatuksissaan. Omaoh- jaajatyöskentelylle varataan aina aikaa lasta kohden ja on yleistä, että siihen varataan myös erillistä rahaa. Omaohjaaja oppii tuntemaan ohjattavaan niin, että osaa räätälöidä sopivia aktiviteetteja tai keskusteluhetkiä yksilökohtai- sesti. (Hirvonen, 2019, s. 67.)

Jokaisella sosiaalihuollon ammattilaisella on kirjaamisvelvoite, joka koskee si- ten myös lastenkoti Kaarisillan työntekijöitä. Kaarisillan työntekijöiden tulee so- siaalihuollon asiakasasiakirjalain mukaan kirjata lapsen tai nuoren arjesta so- siaalihuollon kannalta riittävät ja tarpeellisesti asiakastiedot. (Laki sosiaalihuol- lon asiakasasiakirjoista, 254/2015, 4§.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA PROSESSI

5.1 Aiheen valinta ja aloitus

Aloitimme opinnäytetyömme aiheen pohtimisen syksyllä 2023. Tässä vaiheessa opinnäytetyöllemme ei ollut tarkkaa suuntaa, mutta tiesimme aiheen tulevan liittymään jollain tapaa lastensuojeluun. Pohdinnan ohessa päätimme, että haluamme tehdä toiminallisen opinnäytetyön. Halusimme myös aiheen, joka oikeasti kiinnostaa meitä ja josta koemme olevan myös hyötyä tulevaisuuden kannalta.

Olimme pian yhteydessä Forssassa sijaitsevaan lastenkoti Kaarisiltaan. Kävimme vierailemassa Kaarisillalla, jossa keskustelimme lähijohtajan ja yhden työntekijän kanssa. Toimme heille ilmi toiveemme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön ja pohdimme heidän kanssaan erilaisia vaihtoehtoja. Esihenkilön ja työntekijän toiveesta päädyimme tekemään Kaarisiltaan kehittämistyönä menetelmäkansion. Ajattelimme, että menetelmäkansion sisällön tulisi määrittlemään Kaarisillan työntekijöiden toiveet ja mielipiteet, koska teemme kansion yksinomaan heille. Tämän takia päädyimme siihen, että tulisimme tekemään nettikyselyn, jossa työntekijät saisivat tuoda omaa kantaansa ilmi anonyymisti. Toimme myös ilmi, että koska teemme opinnäytetyön parityönä, pelkkä kansion ei tulisi riittämään. Saimme kuulla, että Lastenkoti Kaarisilta oli muutosvaiheessa 2023–2024, kun päätettiin, että Kaarisilta jatkaa vain pitkäaikaisten sijoitusten yksikkönä. Tämän jälkeen keskustelun lomassa nousi esiin tarve Kaarisillan esitteestä. Päätimme yhdessä, että esitteeseen olisi hyvä sisällyttää perustiedot Kaarisillasta ja sen toiminnasta.

5.2 Tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tavoitteena on tukea ja edistää lastenkoti Kaarisillan ammattilaisten laadukasta lastensuojelutyötä. Lastensuojelun sijaishuoltoapaikan yksikössä tilanteet ovat hyvin muuttuvia ja niiden haastavuus vaihtelee ääripäästä toiseen. Menetelmäkansion on tarkoitus tuoda helpotusta tilanteisiin,

jossa tarvitaan vahvempaa ammatillisuutta. Menetelmäkansion tavoitteena on myös tukea lasten ja nuorten tasapainoista kasvua ja kehitystä. Lastenkoti Kaarisillalle tehdyn esitteen on tarkoitus olla työntekijöiden helposti saatavilla oleva työväline uusien asiakassuhteiden kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisäksi myös kasvattaa meitä ammatillisesti. Halusimme kasvat-
taa opinnäytetyön myötä omaa tietämystämme ja valmiuttamme tulevaan uraan lastensuojelun ammattilaisena.

Tarkoituksenamme oli, että menetelmäkansiostamme tulee vakiintunut osa lastenkoti Kaarisillan työntekijöiden työtä ja tulevaisuudessa menetelmät olisivat työntekijän selkärangassa. Työntekijät toivat ilmi, että olisi hienoa saada konkreettinen kansio, jonka voi käydä hakemassa käteen, kun tilanne sitä vaatii. Toivomme siis, että menetelmäkansiosta on suuri hyöty yksilöllisesti työntekijälle tilanteessa, jossa sitä tarvitaan. Menetelmäkansion myötä voidaan myös saavuttaa tilanne, jossa kiinnostus erilaisia menetelmiä kohtaan herää ja lastensuojelutyön monipuolisuus laajentuisi entisestään ja näin olisi myös laadukkaampaa.

Esitteen tavoitteena on luoda pohjaa uudelle asiakassuhteelle. Esite oli meidän ehdotuksemme, sillä lastenkoti Kaarisillassa ei sellaista ole ollut. Esitteen tulisi olla helposti saavutettavissa ja se tulisi antaa nuorelle ja vanhemmalle sijoituksen alussa. Esitteen tavoitteena on antaa lapselle ja vanhemmalle tiivis, mutta kattava kuva uudesta sijaishuoltopaikasta.

6 MENETELMÄKANSION TOTEUTUS JA SISÄLTÖ

6.1 Tiedonhankinta

Toiminnallisen opinnäytetyön toisena tuotoksen syntyi menetelmäkansio, jonka tekemisen avuksi päätimme toteuttaa kyselyn lastenkoti Kaarisillan työntekijöille. Menetelmäkansio tehtiin lastenkodin työntekijöitä varten ja siksi halusimme kartoittaa työntekijöiden omia preferenssejä menetelmien suhteen.

Toteutimme kyselyn käyttäen Google Forms- kyselynhallintaohjelmistoa, jonka avulla saimme selvitettyä työntekijöiden toiveita, tarpeita sekä haasteita lastensuojelun menetelmistä. Päädyimme verkossa toteutettavaan kyselyyn, sillä arvioimme sen olevan tehokkain keino saavuttaa kaikki työntekijät matalalla kynnyksellä. Kysely toteutui anonymisti eikä kyselyssä ollut tietoturvariskejä tai arkaluontoisia tietoja esimerkiksi lastenkodin lapsista tai nuorista. Lähetimme kyselyn huhtikuussa 2024 lastenkodin vastaavalle ohjaajalle saatekirjeen kera, jossa kuvailimme lyhyesti opinnäytetyötä sekä kyselyn päämäärää. Vastaava ohjaaja välitti kyselyn yhteensä kahdeksalle työntekijälle. Kyselyyn annoimme neljä viikkoa vastausaikaa, jonka aikana kuusi työntekijää oli vastannut kyselyyn.

Aloitimme kyselyn tulosten analysoinnin siten, että kävimme jokaisen kysymyksen vastaukset yksitellen läpi. Kyselymme sisälsi melko vähän kysymyksiä, joten varsinaista aineiston järjestelyä ei tarvittu. Koska toteutimme kyselyn Google Forms- ohjelmalla, joka näyttää automaattisesti vastaukset pylväsdiagrammeina, oli vastauksista helppo tehdä yhteenvetoja

6.1.1 Tiedonhankinnan tulokset

Työntekijöille lähetetyssä kyselyssä oli seitsemän kysymystä, jotka sisälsivät sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastanneista lähes kaikki käyttivät lastensuojelutyössään menetelmiä, ja kaikki vastaajat mainitsivat käyttävänsä toiminnallisia menetelmiä. Käytetyistä menetelmistä esiin nousivat myös verkostokartat, sukupuu ja dialogit.

Kyselyssä selvitettiin myös, mitkä menetelmät ovat työntekijöiden mielestä tehokkaimpia ja mitä he suosivat. Kaikki valitsivat toiminnalliset menetelmät, myös suulliset ja kirjalliset menetelmät saivat kannatusta. Työntekijät kokivat kaipaavansa menetelmiä erityisesti tunteiden käsittelyyn ja keskustelun tueksi. Suurin osa vastaajista mainitsi myös tarvitsevänsä kriisitilanteiden ja ihmissuhteiden käsittelyyn tukea menetelmistä.

Menetelmien käytön haasteina nousi esiin ajan puute sekä se, ettei menetelmiä aina muisteta hyödyntää. Työntekijät toivoivat menetelmäkansiota, jossa olisi selkeitä ohjeita ja joka muistuttaisi menetelmien käytöstä.

6.2 Menetelmäkansion kokoaminen ja sisältö

Menetelmäkansio koottiin eri verkkolähteitä hyödyntäen sekä toteutetun kyselyn vastausten perusteella. Hyödynsimme myös omia kokemuksiamme menetelmiä valittaessa. Otimme huomioon työntekijöiden toiveet sekä muut lastensuojelulliset tarpeet, joilla saimme luotua menetelmäkansion tavoittelemallemme kohderyhmälle.

Menetelmäkansion kansilehden lisäksi alussa on johdantoteksti, joka avaa kansion käyttötarkoitusta lukijalle. Menetelmäkansion alusta löytyy myös sisällysluettelo. Jokaisen menetelmän alussa kerromme perustelut sekä ohjeet menetelmän käytölle. Johdantotekstissä on kuitenkin kerrottu, että menetelmiä voi käyttää myös soveltaen.

Menetelmäkansioon valikoitui 12 erilaista harjoitusta. Osa harjoituksista on työntekijöiden toivomia. Menetelmäkansio sisältää myös harjoitteita eri verkkolähteistä, sekä itse mukailtuja harjoitteita. Valitut menetelmät tukevat nuorten hyvinvointia, vuorovaikutustaitoja ja tunnetyöskentelyä. Valituissa menetelmissä on myös otettu huomioon, että ne ovat helposti sovellettavissa.

7 ESITTEEN TOTEUTUS JA SISÄLTÖ

Lähdimme työstämään esitettä pohtimalla, mitä esitteen tulee sisältää ja miten keräämme tiedon näistä asioista. Tulimme siihen tulokseen, että pohdimme kysymyksiä, joiden kautta käymme esitteeseen tulevat asiat läpi lastenkoti Kaarisillan henkilökunnan kanssa. Halusimme tuoda esitteessä ilmi uuden sijaishuoltoapaikan käytännöt sekä sen mitä sijoitus Kaarisillassa oikein

tarkoittaa. Ajattelimme, että teemme esitteen sijoitetun lapsen näkökulmasta pohtien, mitä tietoa itse nuori saattaisi kaivata sijoituksen alussa. Halusimme myös tehdä esitteestä visuaalisesti Kaarisillan näköisen.

Kävimme esitteeseen liittyen keskustelua lastenkoti Kaarisillan työntekijöiden kanssa. Kävimme yhdessä läpi, minkälaisia tietoja työntekijät haluavat esitteestä löytyvän. Selvitimme myös Kanta-Hämeen hyvinvointialueen standardeja ulkoasuun liittyen, kuten fontit, värit ja logot. Keskustelun lomassa ilmeni myös tarve sellaisesta taulusta, jossa lukee tarkemmin yksikön ohjeistukset. Sovimme, että suunnittelemme henkilökunnan avulla yksikköön esitteen lisäksi myös sellaisen.

Esitteen teko aikana kysyimme aktiivisesti mielipiteitä lastenkoti Kaarisillan työntekijöiltä esitteen sisällöstä. Kävi ilmi, että työntekijät olivat tyytyväisiä alusta alkaen meidän näkemykseemme esitteestä. Esite saatiin pian valmiiksi työntekijöiden avulla.

Esitteessä on alkuun lyhyt kerronta mikä lastenkoti Kaarisilta on. Esitteessä tulee ilmi lapselle ja vanhemmalle hyödyllisiä tietoja Kaarisillan arjesta todennukaisesti. Esitteessä kerrotaan Kaarisillan viikko- ja päivärytmi sekä Kaarisillan käytännöistä. Esitteessä tuodaan myös ilmi lapsen oikeus käyttövaroihin sekä omaohjaajatyöskentelyyn.

Esitteen teko vaiheessa syntyi ei suunniteltu juliste Kaarisillan käytännöistä. Toive julisteesta tuli Kaarisillan työntekijöiltä. Työntekijät halusivat julisteen, jossa kerrotaan käytännöistä ja jonka voisi laittaa jokaisen nuoren huoneen seinälle. Tavoitteena oli, että käytännöt pysyisivät mielessä lastenkodin arjessa päivittäin.

8 OPINNÄYTETYÖN ESITYS

Kävimme esittelemässä menetelmäkansion, esitteen ja Kaarisillan tavat- julisteen paikan päällä lastenkoti Kaarisillassa heidän tiimipalaverinsa aikana. Esittelimme itsemme ja lyhyesti mitä olemme tehneet opinnäytetyön tuotoksina. Ensin esittelimme Kaarisillan tavat- julisteen ja sitten esitteen, jotka aiheuttivat innostusta työntekijöissä, sillä nämä olivat alusta asti toivottuja työvälineitä. Menetelmäkansion esittelimme niin, että kävimme lyhyesti läpi jokaisen menetelmän, niiden tarkoituksen ja miten sitä voi käyttää tai mahdollisesti soveltaa. Painotimme sitä, että työntekijät saavat käyttää menetelmiä juuri niin kuin parhaaksi näkevät ja että niitä pystyy ja pitää soveltaa jokaiselle nuorelle sopivaksi.

Saimme työntekijöiltä tuotoksistamme todella hyvää palautetta. Esittelyn lomassa työntekijät alkoivat pohtimaan, kuinka he haluaisivat alkaa käyttämään menetelmiä ja kuinka hyvin jotkin niistä sopisivat heidän yksikkönsä lapsille. Esittelyn päätteeksi saimme muutaman muutosehdotuksen esitteeseen ja julisteeseen, jotta niistä tulisi tulostimelle ystävällisempiä, joten muutimme ne työntekijöiden toiveiden mukaiseksi.

9 POHDINTA

Opinnäytetyö prosessi lastenkoti Kaarisiltaan oli merkittävä oppimiskokemus niin ammatillisesta kuin henkilökohtaisestakin näkökulmasta. Työmme tavoitteena oli kehittää lastenkoti Kaarisillan työtä ja sen keskiössä oli toteuttaa toiminnallisena osuutena menetelmäkansio sekä esite.

Opinnäytetyön tekeminen lastenkoti Kaarisiltaan opetti meille yhteistyöstä käytännön tasolla. Tiivis yhteydenpito tilaajan kanssa auttoi meitä ymmärtämään lastenkodin työn luonnetta ja siellä toimivien ammattilaisten toiveita. Vuorovai-utus Kaarisillan työntekijöiden kanssa oli oleellinen osa projektia ja auttoi

meitä kehittämään lopputulosta niin, että se olisi mahdollisimman hyödyllinen tilaajalle.

Menetelmäkansion kokoaminen oli haastavaa, mutta palkitsevaa. Prosessi vaati meitä perehtymään useisiin eri menetelmiin sekä soveltamaan menetelmiä juuri tilaajamme tarpeisiin sopivaksi. Esitteen ja menetelmäkansion kohdalla pidimme mielessä, että lastenkodin työntekijät tekevät työtä myös vanhempien kanssa. Esitteen teko sai meidät syventymään asiakkaiden näkökulmaan sekä pohtimaan minkälaista tietoa he tarvitsevat tunteakseen olonsa turvalliseksi ja hyväksytyksi uudessa ympäristössä.

Kokonaisuudessaan prosessi oli opettavainen ja antoisa kokemus sekä antoi meille mahdollisuuden kehittyä ammatillisesti. Opinnäytetyön tekeminen vahvisti osaamistammen lastensuojelun kentällä ja antoi samalla itsevarmuutta ja luottamusta omaan osaamiseemme. Opinnäytetyö vahvisti meidän ymmärrystämme lastensuojelutyön vaatimuksista ja siitä, miten tärkeää on kehittää omaa ammattitaitoaan ja työyhteisön toimintaa jatkuvasti.

LÄHTEET

- Heino, T. (2020). Mikä auttaa? Tutkimusperustaiset ja käytännössä toimivat työmenetelmät teininä sijoitettujen lasten hoidossa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140861/RAP2020_012_Mik%c3%a4%20auttaa_22022021.pdf?sequence=9&isAllowed=y
- Hirvonen, M. (2019.) Lastensuojelun keskusliitto. Näkökulmia sijaishuoltoon. Omaohjaaja lapsen luottoaikuisena lastensuojelun sijaishuollossa. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2023/06/20230605NakokulmiaSijais-huoltoonJulkaisuValmis.pdf>
- Kekkonen, E & Jahnukainen, J. (2023). Lastensuojelun keskusliitto. Näkökulmia sijaishuoltoon. <https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2023/06/20230605NakokulmiaSijais-huoltoonJulkaisuValmis.pdf>
- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista. 254/2015. Haettu 26.8.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista. 1992/734. Haettu 6.7 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920734>
- Lastensuojelulaki. 2007/417. Haettu 6.7.2024 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L8P38>
- Lastensuojelun keskusliitto. (2018). YK:n sijaishuollon ohjeet. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/sijais-huollon_ohjeet_final.pdf
- Friis, L & Kaikko, K. Lastensuojelun ytimissä. (2009). <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80060/3e955ab5-14e4-4478-8b72-cfa482210151.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Oikeudet sijaishuollossa. (2021). Tärkeitä oikeuksia sijaishuollossa. <https://www.oikeudetsijaishuollossa.fi/>
- Saastamoinen, K. (2010). Lapsen asema sijaishuollossa -Käsikirja arjen toimintaan. Edita.
- STM Sosiaali- ja terveysministeriö. (n.d.). Lastensuojelu. Haettu 24.2.2024 osoitteesta <https://stm.fi/lastensuojelu>
- Timonen-Kallio, E, Yliruka, L & Närhi, P. (2017). Lastensuojelun terapeuttisen laitospalvelun mallinnus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132319/Tyo%cc%88paperi_2017_23_netti%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

LIITE 1: GOOGLE FORMS KYSELY LASTENKODIN OHJAAJILLE

Kysymykset

1. Käytätkö työssäsi lastensuojelun menetelmiä?
2. Minkälaisia menetelmiä käytät mieluiten ja/tai minkälaiset ovat mielestäsi tehokkaimpia
3. Minkälaisiin tilanteisiin koet tarvitsevasi menetelmiä?
4. Oletko kokenut jotain haasteita menetelmien käytössä, johon voisimme vaikuttaa menetelmäkansion avulla?
5. Mitä/minkälaisia menetelmiä toivoisit menetelmäkansiosta löytyvän?
6. Mitä toiveita tai kommentoitavaa?

LIITE 2: LASTENKOTI KAARISILLAN MENETELMÄKANSIO

Kaarisillan menetelmäkansio

Netta Leppäkorpi & Venla Mäkelä 2024

Esittely

Tämä kansio on toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena valmistunut menetelmäkansio. Menetelmäkansion on tarkoitus olla ohjaajien tukena menetelmätyöskentelyssä. Tavoitteena on antaa ohjaajille ideoita työskentelyyn, sekä yhdenmukaistaa työskentelyä. Menetelmäkansiolla pyritään myös nostamaan ohjaajien motivaatiota työskentelemään menetelmien parissa, kun menetelmät löytyvät helposti tästä kansiosta. Menetelmäkansio on koottu Kaarisillan työntekijöiden toiveet ja tarpeet huomioon ottaen.

Menetelmäkansiosta löytyy 12 erilaista menetelmää. Jokaisen menetelmän aluksi on kerrottu, mihin tarkoitukseen ja miten menetelmää käytetään. Jokainen menetelmä on kuitenkin sovellettavissa, eikä työskentelyn tarvitse tapahtua juuri niin kuin tässä kansioidissa on ohjeistettu. Menetelmiä voidaan soveltaa lapsen ja nuoren tilanne ja ikätaso huomioiden.

Kiitos Kaarisillan työntekijöille yhteistyöstä ja mukavia hetkiä menetelmien parissa!

Terveisin Netta ja Venla

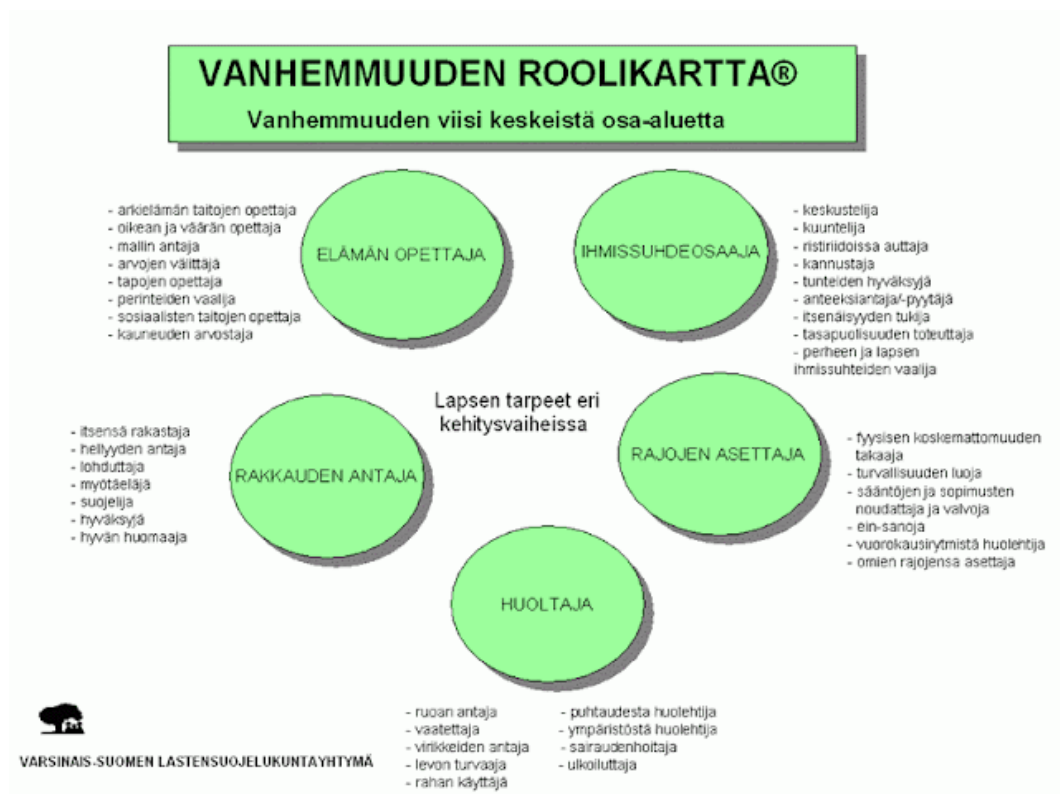
Sisällysluettelo

Vanhemmuuden roolikartta	4
Itsenäistyvän nuoren roolikartta	5
Sisarussuhteen roolikartta	6
Sukupuut	7
Elämän aikajana	8
Unelmakartta	9
Verkostokartta	10
Päihdepohdintaa	11
Koetut tunteet	14
Tunteiden värikartta	15
Vahvuuksia- taulukko	16
Hyvinvointipyörä	17
Lähteet	

Vanhemmuuden roolikartta

Vanhemmuuden roolikartan tarkoituksena on auttaa vanhempaa ajattelemaan vanhemmuutta mahdollisimman selkeästi ja luontevasti. Roolikartan perimmäisenä tarkoituksena on auttaa vanhempaa havaitsemaan vanhemmuuden ongelmallisia alueita sekä myös tunnistamaan omat vahvuutensa ja luottamaan niihin sekä muutoksen mahdollisuuteen.

Kartassa on viisi pääroolia, jotka nimetään motivaatorooleiksi: Elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja sekä rakkauden antaja. Nämä roolit kuvaavat vanhemman toiminnan perusmotiiveja lapsen tarpeiden näkökulmasta. Jokainen päärooli eli motivaatorooli jakautuu alarooliin eli tavoiterooleiksi. Tavoiterooleissa vanhempi kiinnittää omassa toiminnassaan huomiota tavoitteen toteutumiseen. (Ylitalo, 2011 s. 9-12).

Itsenäistyvän nuoren roolikartta

Itsenäistyvän nuoren roolikartan avulla voidaan pohtia nuoren valmiuksia itsenäiseen elämään sekä hahmottamaan nuoren vahvuuksia ja huomioida osa-alueita, joita nuoren tulisi vielä kehittää.

Roolikartassa päärooleja on viisi: elämästä oppija, suhteiden hoitaja, itsensä arvostaja, rajojen asettaja sekä arkipäivän pyörittäjä. Pääroolit kuvastavat motiiveja, joiden perusteella itsenäistyminen etenee. Pääroolit eli motivaatiroolit jakautuvat alarooliin eli tavoiterooliin. Tavoiteroolit kuvaavat niitä tavoitteita, joihin itsenäistymisessä pyritään. Tavoiteroolien pohjalta nuoren kanssa voi kuvata tekorooleja minä muodossa, jonka avulla nuoren on helpompi tavoittaa käsiteltävien asioiden sisältö. (Ylitalo, 2011, s. 33-35.)

Sisarussuhteen roolikartta

Sisarussuhde on usein yksi pitkäkestoisimpia ja läheisimpiä ihmissuhteitamme. Sisarussuhteen roolikartan avulla voidaan esimerkiksi tutkia sisarusten välisiä suhteita, jos niissä näyttäytyy erityisiä hankaluuksia. Roolien tunnistaminen auttaa osapuolia toimimaan sisarussuhteessa.

Sisarussuhteen roolikartta toimii samoin tavoin, kuin itsenäistyvän nuoren ja vanhemmuuden roolikartta. Roolikartassa päärooleja on edellisten tapaan viisi: elämäkokemusten jakaja, vanhemmuuden vastaanottaja, suhteen vaalija, arjen jakaja sekä itsensä arvostaja. Jokainen päärooli eli motivaatio-rooli jakautuu alarooleihin eli tavoiterooleiksi.

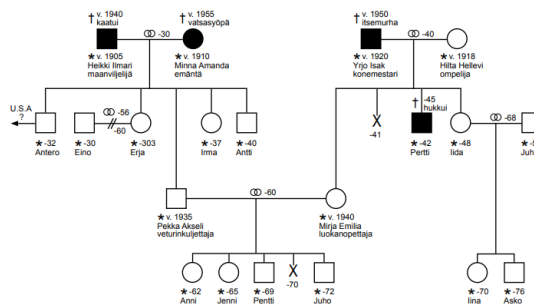
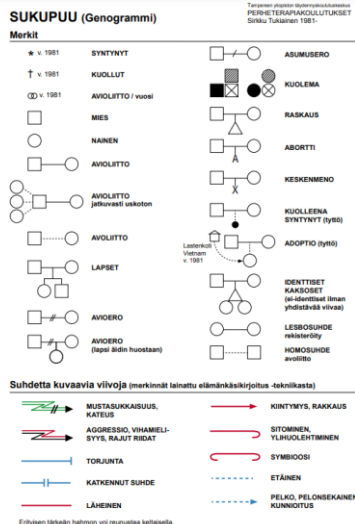

Sukupuu

Sukupuun tarkoituksena on löytää ennen kaikkea perheen ja suvun voimavaroja. Sukupuun avulla nuori voi ymmärtää paremmin omaa elämäänsä sekä käyttäytymistä. Sukupuu voi auttaa myös nuorta vapautumaan menneisyyden kuormittavien tapahtumien vaikutuksista. Sukupuu antaa tietoa suvun historiasta ja sukuun liittyvistä kokemuksista ja tapahtumista sekä miten ne vaikuttavat nuoreen nykypäivänä.

Sukupuun tekoon tarvitaan paperi ja tussit: ainakin neljä eri väriä. Sukupuussa sijoitetaan nykyinen perhe keskelle paperia ja yläpuolelle varataan tilaa mm. isovanhempien perheelle. Sukupuussa on tärkeää, että perheet erottuvat selkeästi. Sukupuuhun merkitään syntymä- ja kuolinvuodet, vihkimis- ja eroamisvuodet, kuolinsyyt, vakavat sairaudet, ammatit, asuinpaikat sekä muutot tai jotakin muuta merkittävää. Sukupuuta voi tehdä alla olevien mallien mukaan tai käyttää luovuutta.

Sukupuun olisi hyvä antaa tietoa mm. suhteesta kuolemaan ja vakaviin sairauksiin sekä niiden suruun, miehen ja naisen malleista ja parisuhde malleista, vuorovaikutuksen ja kommunikaatioin malleista ja tyyleistä. Sukupuun avulla kannattaa myös tutkia suvun voimavaroja ja myönteisiä asioita sekä mahdollisia selviytymistarinoita. Myönteisten asioiden tarkasteleminen voi vahvistaa nuoren omaa pystyvyyden tunnetta. (Tukiainen, 1981.)

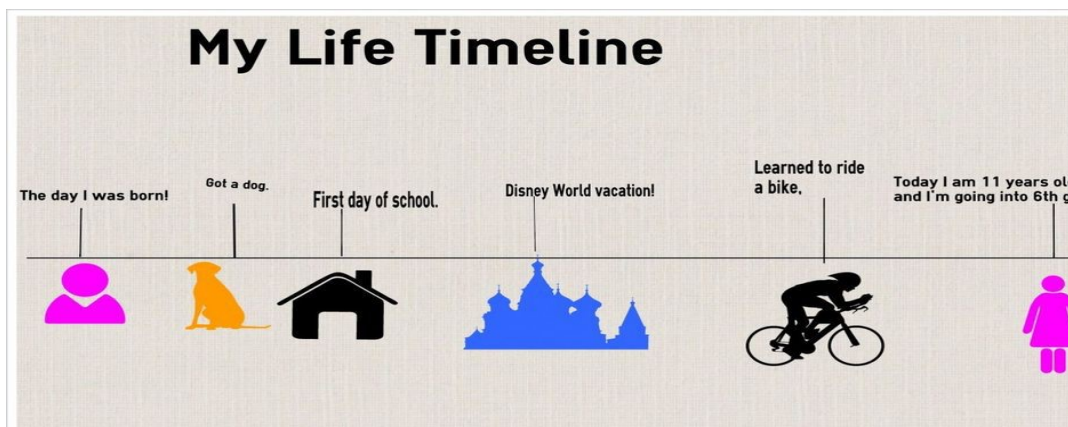
Elämän aikajana

Elämän aikajana on työkalu, joka visualisoi ihmisen elämänkaaren merkittävimmät tapahtumat aikajärjestyksessä. Se voi sisältää sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia, ja se auttaa ymmärtämään yksilön historiaa, valintoja ja nykytilannetta. Aikajanan avulla voidaan hahmottaa menneisyyden tapahtumia, jotka ovat vaikuttaneet siihen, kuka ihminen on tänä päivänä, ja se voi olla hyödyllinen myös tulevaisuuden suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa.

Lastensuojelun sijaishuollon yksikössä elämän aikajanaa voidaan käyttää monella tavalla erityisesti lapsen menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jäsentämiseen. Elämän aikajanan tekeminen voi auttaa esim. traumojen käsittelyssä, omien tunteiden ja kokemusten jäsentämisessä, itse-tuntemuksen lisäämisessä ja tulevaisuuden suunnittelussa.

Elämän aikajanaa tehtäessä nuori saa käyttää omaa luovuuttaan ja siitä saa tehdä hyvin omannäköisen. Jos lapsella on esim. sanallinen ilmaisu vaikeaa, voi aikajanan tekemisessä hyödyntää kuvia ja piirtämistä. Tärkeää on antaa lapselle tilaa ja aikaa pohtia ja käsitellä turvallisesti tunteitaan aikajanan tekemisen aikana.

Elämän aikajana on työkalu, joka visualisoi ihmisen elämänkaaren merkittävimmät tapahtumat aikajärjestyksessä. Se voi sisältää sekä positiivisia että negatiivisia kokemuksia, ja se auttaa ymmärtämään yksilön historiaa, valintoja ja nykytilannetta. Aikajanan avulla voidaan hahmottaa menneisyyden tapahtumia, jotka ovat vaikuttaneet siihen, kuka ihminen on tänä päivänä, ja se voi olla hyödyllinen myös tulevaisuuden suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa.

Unelmakartta

Unelmointi on yksi ihmisten tärkeimmistä voimavaroista ja siksi sille on annettava tilaa ja aikaa. Unelmointi voi avata tien uusille, itselle merkityksellisille muutoksille. Unelmat kehittävät meitä ihmisenä ja vievät meitä eteenpäin.

Unelmakartta on visuaalinen työkalu, jota käytetään tavoitteiden ja unelmien selkeyttämiseen ja visualisointiin. Se auttaa konkretisoimaan unelmat ja toiveet ja tekee ne konkreettisemmiksi päivittäisessä elämässä. Se perustuu ajatukseen siitä, että selkeästi määritetyt tavoitteet ja niihin keskittyminen auttavat vetämään puoleensa mahdollisuuksia niiden toteuttamiseen. (Mielenterveyden keskusliitto, Tervetuloa unelmakeita-seen)

Unelmakartan teko:

1. Selkeytä unelmasi:

Mieti, mitä haluat saavuttaa elämässäsi - esimerkiksi työ, ihmissuhteet, terveys, hyvinvointi, itsensä kehittäminen tai jokin konkreettinen tavoite.

2. Kuvien ja sanojen käyttö:

Leikkaa lehdistä kuvia ja sanoja, jotka edustavat unelmasi ja tavoitteitasi, tai etsi niitä verkosta. Voit myös piirtää itse tai käyttää symboleja.

3. Asettele kuvasi:

Liimaa tai kiinnitä kuvat ja sanat suurelle paperille tai taululle niin, että ne muodostavat visuaalisesti miellyttävän ja inspiroivan kokonaisuuden.

4. Aseta kartta näkyvälle paikalle:

Unelmakartan tarkoitus on muistuttaa sinua päivittäin tavoitteistasi ja auttaa keskittymään niihin.

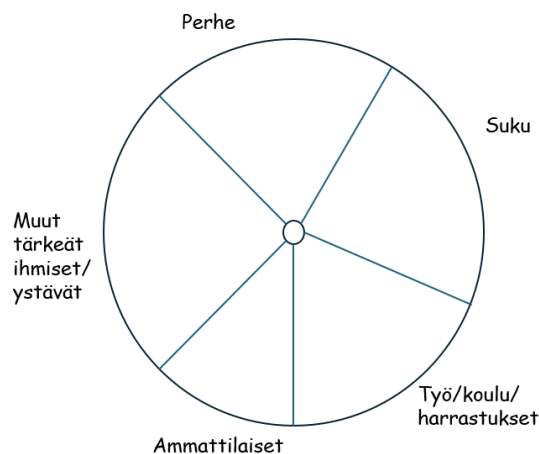
Verkostokartta

Verkostokarttaa voidaan käyttää monin eri tavoin nuoren kanssa. Verkostokarttaa voi käyttää esimerkiksi keskustelun tukena, kun kartoitetaan nuoren tukiverkkoja. Verkostokartan avulla voidaan löytää nuoren kanssa niin positiivisesti, kuin negatiivisestikin nuoren elämään vaikuttavat ihmiset.

Aluksi nuorta voi pyytää kirjoittamaan listan hänelle tärkeistä ihmisistä. Ohjaaja voi tarvittaessa auttaa nuorta listan tekemisessä erilaisin tukikysymyksin. Kun nuori on saanut listan valmiiksi, aloitetaan tekemään verkostokarttaa. Verkostokarttaan piirretään ympyrä, jonka sisälle piirretään pienempi ympyrä. Pienempi ympyrä kuvaa nuorta itseään. Suurempi ympyrä jaetaan seuraavaksi viiteen eri osaan: perhe, suku, työ/koulu/harrastus, ammattilaiset ja ystävät.

Seuraavaksi nuori siirtää listalta jokaisen henkilön "oikeaan lokeroon" samalla miettien nuoren ja henkilön välistä suhdetta. Henkilö asetetaan sellaiseen kohtaan, joka tuntuu nuoresta oikealta. Nuoren on tarkoitus asettaa läheinen ihminen lähelle itseään eli lähelle pientä ympyrää ja etäämpi henkilö taas kauemmaksi.

Kun nuori on saanut henkilöt asetettua "lokeroihin", pohditaan yhdessä nuoren ja henkilön suhdetta. (Tamski & Huotari, s.54-56.)

Vuoden päästä?

Kahden vuoden päästä?

Viiden vuoden päästä?

Kymmenen vuoden päästä?

Kahdenkymmenen vuoden päästä?

5. Mitkä asiat tuntuvat eniten hankaloittavan päihteiden käytön lopettamisesta?
6. Millaisessa tilanteessa et halua olla päihteiden vaikutuksen alaisena?
7. Mitä huonoa olet saanut aikaan päihtyneenä?
8. Mitä asioita päihteiden käyttö estää sinua saavuttamasta elämässäsi?
9. Kuvittele, että tästä alkaen elämäsi on päihteetöntä. Mikä on tilanteesi

Vuoden päästä?

Kahden vuoden päästä?

Viiden vuoden päästä?

Kymmenen vuoden päästä?

Kahdenkymmenen vuoden päästä?

10. Mitkä asiat kannustavat sinua lopettamaan päihteiden käytön?

11. Millaisia tavoitteita sinulla on päihteiden käytön suhteen?

11. Millaista tukea ja apua tarvitset päihteiden käyttöösi liittyen?

Koetut tunteet

Nuoren saattaa olla vaikeaa puhua omista tunteistaan. Nuoruudessa tunteet tuntuvat voimakkaimmin ja samaan aikaan mieliala saattaa vaihdella erittäin paljon. Vaikeat tunteet kuten masentuneisuus ja ahdistuneisuus yleistyvät nuoruudessa ja tämän seurauksena nuori saattaa olla myös itseksyksissä omien tunteidensa kanssa. On siis erittäin tärkeää, että sijoituksen aikana nuorella on mahdollisuus puhua avoimesti ja turvallisesti tunteistaan.

Tämän menetelmän voi toteuttaa yhden päivän tunteista tai koko viikon ajan koetuista tunteista. Koko viikon tunteista tehdään "tunnepäiväkirjaa", johon nuori kokoaa päivittäin kokemiaan tunteita. Yhden päivän tunteita miettiessä, nuori kokoaa yhden kokonaisen päivän ajan tunteitaan ylös. Menetelmän tavoitteena on oppia havainnoimaan ja tunnistamaan omia tunteitaan. Nuori pääsee miettimään tunteitaan, mitä on päivän/viikon aikana tuntenut sekä refleктоimaan kokemiaan tunteita. Alapuolella on kuva valmiista listasta, jota voi käyttää apuna, jos nuoren on vaikea sanoittaa itse omia tunteita. Nuori voi myös sanoittaa tunteitaan ilman listaa tai lisätä muita tunteita listan ulkopuolelta. Ammattilainen pystyy vastausten perusteella kysymään lisäkysymyksiä esim: "Mistä tulit vihaiseksi?" tai "Mitä pelkäsit tänään?". Menetelmä on nuorelle yksinkertainen, mutta hyödyllinen ja sen avulla nuori pääsee pohtimaan omia tunteitaan konkreettisemmin. (Mielenterveystalo

Esimerkkejä tunteista:

☐ Häpeä	☐ Kateus
☐ Pelko	☐ Epätoivo
☐ Epäoikeudenmukaisuuden kokemus	☐ Viha
☐ Suru	☐ Kaipaus
☐ Pettymys	☐ Katkeruus
☐ Ilo	☐ Inho
☐ Syyllisyys	☐ Rakkaus
☐ Intohimo	
☐ Alakuloisuus	

Tunteiden värikartta

Tunteiden värikartan avulla on tarkoitus visualisoida nuoren tunteita, silloin kun niiden tunnistaminen ja sanoitus on hankalaa. Värikartta sopii erityisesti niille nuorille, jotka ovat visuaalisia oppijoita. Tunteiden värikarttaa voidaan piirtää tyhjälle paperille kuvaamaan tämänhetkistä tunnetta. Värikartan voi myös toteuttaa tulostamalla tyhjä ihmisen keho ja värittämällä tunne siihen kohtaan kehoa, jossa se tuntuu. Värikartan avuksi voi käyttää alla olevia tunteita, jotka ovat merkitty värein. Nuori voi myös itse määrittää, mikä väri tarkoittaa mitäkin tunnetta.

ilo

suru

pelko

viha

innostus

inho

häpeä

rakkaus

yksinäisyys

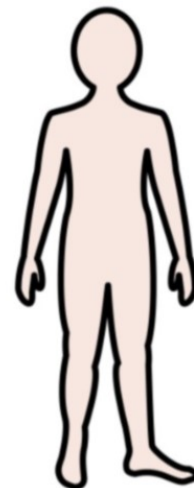
kateus

toivo

väsymys

Vahvuuksia- taulukko

Meillä jokaisella on paljon vahvuuksia, mutta joskus niitä on vaikea löytää. Vahvuuksia- taulukon avulla voit auttaa nuorta löytämään omat vahvuutensa. Vahvuuksien pohtiminen ja niiden tunnistaminen kehittää nuoren itsetuntemusta. Vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen luo myönteistä kuvaa itsestä ja omista mahdollisuuksista vahvistaen itseluottamusta sekä toiveikkuutta.

Lomaketta voi täyttää yhdessä nuoren kanssa tai antaa nuoren täyttää lomake yksin ja käydä sen jälkeen vahvuuksia läpi nuoren kanssa. Pyydä nuorta rastittamaan taulukosta vahvuudet, jotka hän itse kokee omaksi vahvuudekseen. Nuori voi myös nimetä muita vahvuuksia itsessään. Ohjaaja voi auttaa nuorta tunnistamaan sellaisia vahvuuksia, joita nuori ei itse näe itsessään.

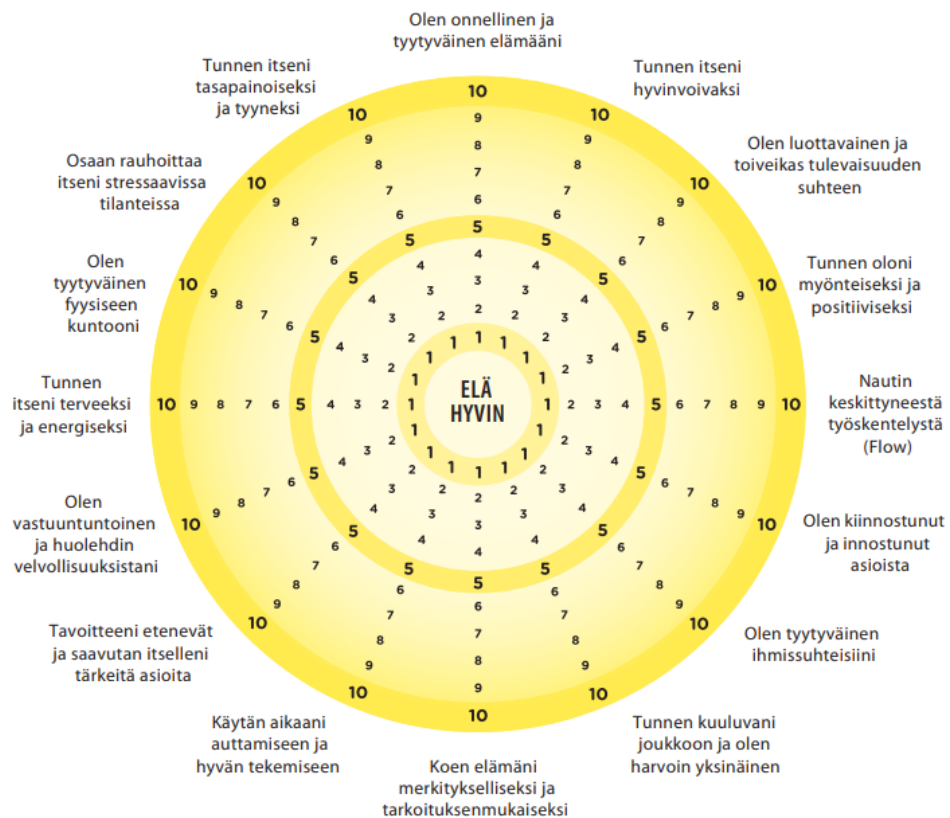
Vahvuuksia

☐ luotettava	☐ itseensä luottava	☐ yritteliäs
☐ rehellinen	☐ joustava	☐ päättäväinen
☐ vastuuntuntoinen	☐ ennakkoluuloton	☐ jämäkkä
☐ huolellinen	☐ suvaitsevainen	☐ vakuuttava
☐ tunnollinen	☐ avarakatseinen	☐ sanavalmis
☐ käytännöllinen	☐ positiivinen	☐ itsenäinen
☐ realistinen	☐ iloinen	☐ oma-aloitteinen
☐ harkitseva	☐ huumorintajuinen	☐ aktiivinen
☐ varovainen	☐ reipas	☐ innokas
☐ tarkka	☐ sosiaalinen	☐ rohkea
☐ pitkäjänteinen	☐ ystävällinen	☐ utelias
☐ sinnikäs	☐ empaattinen	☐ valpas
☐ ahkera	☐ sovitteleva	☐ tiedonhaluinen
☐ täsmällinen	☐ tunteellinen	☐ oppimishaluinen
☐ järjestelmällinen	☐ avoin	☐ oppimiskykyinen
☐ suunnitelmallinen	☐ yhteistyöhaluinen	☐ pohdiskeleva
☐ johdonmukainen	☐ palveluhenkinen	☐ kriittinen
☐ kärsivällinen	☐ nopea	☐ kekseliäs
☐ rento	☐ kunnianhimoinen	☐ luova
☐ rauhallinen	☐ kilpailuhenkinen	

Hyvinvointipyörä

Hyvinvointipyörä on visuaalinen ja jäsenelty menetelmä, jonka avulla nuori voi tarkastella oman elämän eri osa-alueita ja niiden vaikutusta hyvinvointiin. Menetelmän avulla nuorta voi auttaa arvioimaan, miten eri elämän osa-alueet voivat joko edistää tai haitata hänen mielenterveyttään ja hyvinvointiaan. Menetelmä auttaa tukemaan mielenterveyttä ja kehittämään itsetuntemusta

Hyvinvointipyörä on jaettu erilaisiin väittämiin. Nuorta pyydetään pohtimaan jokaisen väittämän kohdalla, miten hyvin se pätee hänen elämäänsä. Jokaiseen kohtaan valitaan tunnetta ja tyytyväisyyttä vastaava numero asteikolta 1-10. Valitut numerot voi lopulta rengastaa toisiinsa piirtämällä. Kun nuoren kanssa käydään hyvinvointipyörää läpi, huomioidaan ensin positiiviset asiat eli ne, jotka ovat saaneet korkeimmat pisteet. Lopuksi nuoren kanssa käydään läpi heikomman numeron saaneet väittämät ja pohditaan, miten niihin saataisiin muutosta. (Positiivinen oppiminen, n.d.)

LÄHTEET

Mielenterveyden keskusliitto. (n.d.). Tervetuloa unelmakeitaaseen. <https://www.mtkl.fi/uploads/2019/06/9d834389-unelmakeidas.pdf>

Mielenterveystalo. (n.d.). Harjoitus: Yhden päivän aikana koetut tunteet. <https://www.mielenterveystalo.fi/sites/default/files/2023-03/Yhden-paivan-ai-kana-koetut-tunteet.pdf>

Positiivinen oppiminen. (n.d.). Hyvinvointipyörä. <https://www.positiivinenoppiminen.fi/hyvinvointipyora/>

Socca. (2022). Lastensuojelun työpankki- lasten ja nuorten kanssa työskentelyyn. Päihdepohdintaa. https://www.socca.fi/lapset_perheet_ja_lastensuojelu/aiempi_lasten_ja_perheiden_palvelujen_kehittaminen/lastensuojelun_ty-okalupakki/lomakkeet

Tamski, E. & Huotari, A. (2020). Tammenterhon tarinoita. Mikkelin kopiopiste Ky.

Tukiainen, S. (1981). Kuva ja Mieli. Sukupuu ohje. http://kuvaja-mieli.fi/mieli/sukupuuohje_090406.pdf

Ylitalo, P. (2011). Roolikartta vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymisen tueksi. Suomen kuntaliitto. https://peda.net/poke/terveys_ja_hyvinvointi/kasvatus_ja_ohjausalan_pt/vjpo/pktjmy3/vtjypk2o/opetusmateriaa-lit/rvpjtitv:file/download/b1979b9c4565e6dd156d8a5096130be943f49022/519352_Rooli-kartta_verkkojulkaisu.pdf

LIITE 2: ESITE

"Luultavasti myrskyjä onkin vain siksi, että niiden jälkeen saataisiin auringonnousu."
-Muumipappa

Lastenkoti Kaarisilta

Ohjaajat

p. 040 529 4416

Lähijohtaja

p. 050 303 0610

Lastenkoti Kaarisilta

Kaarisilta on 0-17-vuotiaille tarkoitettu kodinomainen 7-paikkainen sijaishuoltoyksikkö. Kaarisillassa pyritään tarjoamaan lapselle mahdollisimman kodinomaisen ja turvallisen kasvuympäristö. Lapsen kanssa työskennellään lapsen yksilölliset tarpeet huomioonottaen.

Omaohjaajat

Jokaiselle nuorelle nimetään kaksi omaohjaajaa. Omaohjaajat pitävät huolen nuoren asioista ensisijaisesti.

Käyttöraha

Jokaisella sijaishuollossa olevalla on oikeus käyttövara, jonka maksusta sovitaan erikseen. Rahan määrä määräytyy iän mukaan.

Nuortenpalaverit ja toimintatorstait

Joka viikon tiistaina on nuorten palaveri, jossa käsitellään talon yhteisiä asioita ja vaihdetaan kuulumisia nuorten kanssa. Toimintatorstaina vietetään yksikön kanssa yhteistä aikaa nuorten toiveet huomioon ottaen.

Kaarisillan käytännöt

- Hyvät käytöstavat, tervehditään kaikkia ja ollaan kaikille ystävällisiä
- Kaikilla on oikeus fyysiseen koskemattomuuteen
- Keittiöön ei tuoda älylaitteita ja noudatetaan muutenkin hyviä tapoja (ei päähinettä, kiittäminen..)
- Ulkoiluista sovitaan ohjaajan kanssa, kotiintuloajan noudattaminen
- Ostaminen, myyminen ja lainaaminen yksikössä on kielletty
- Yksikköön ei saa tuoda minkäänlaisia päihteitä, teräaseita, tulentekovälineitä eikä energijuomia
- Omat huoneet ovat yksityisaluetta, toisten huoneisiin ei mennä
- Huoneen ovea ei saa lukita
- Sauna ja pelihuone ovat käytössä sovittu

Viikko- ja päiväohjelma

- Aamupala klo 10 mennessä
- Lounas klo 12
- Välipala klo 14.30
- Päivällinen klo 17
- Iltatoimet klo 19-21
- Yörauha klo 21 alkaen
- Tiistaisin on siivouspäivä ja yhteinen nuortenpalaveri
- Torstaisin on toimintatorstai

LIITE 3: JULISTE KÄYTÄNNÖISTÄ

Kaarisillan tavat

- ♥ Tervehditään kaikkia ja muistetaan olla ystävällisiä, hymyllä pääsee pitkälle!
 - ♥ Muistetaan hyvät käytöstavat, kuten kiitos, ole hyvä ja anteeksi
- ♥ Ketään ei kiusata, nimitellä tai tönitä, ollaan hyviä tyyppejä kaikille!
 - ♥ Annetaan toisille tilaa ja kunnioitetaan omaa tilaa
 - ♥ Toisten huoneisiin ei ole asiaa
- ♥ Pysytään terveinä eli pestään kädet, ei lintsata siitäl!
 - ♥ Noudatetaan ruoka-aikoja, ettei ruoka jäähdy ja kokki kuumene
 - ♥ Ruokapöydässä käytöstavat!
- ♥ Sovitaan ja ilmoitetaan ulkoiluista ohjaajien kanssa, niin ohjaajatkin pysyy kartalla
 - ♥ Ei osteta, lainata tai myydä mitään eli ei bisneksiä!
 - ♥ Ei viedä huoneisiin mitään ruokaa, mikä voi alkaa elää omaa elämäänsä..
 - ♥ Ei saa lukita huoneen ovea
- ♥ Päihteet, energiajuomat ja tulentekovälineet? Ehdoton ei.
 - ♥ Annetaan kaikille yörauha klo 21 jälkeen, jotta voidaan nukkua kuin tukit!

Muistetaan noudattaa näitä niin
kaikilla on kivempaa!

